

»SLOGA«

NARODNO ŽELEZNIČARSKO GLASBENO DRUŠTVO
V LJUBLJANI

Ponedeljek 12. decembra 1932.
ob 20^h, U N I O N

J. S. Bach

Božični oratorij

v šestih delih za soli, zbor in orkester.

SOLI:

SOPRAN: GA. PAVLA LOVŠETOVA,
ALT: GA. CIRILA ŠKERLJ-MEDVEDOVA,
TENOR: G. JOSIP GOSTIČ.
BAS: G. MARIJAN RUS.

ZBOR:

MEŠANI ZBOR „SLOGE“

ORKESTER:

SLOGIN DRUŠTVENI ORKESTER, POMNO-
ŽEN S ČLANI OPERNEGA ORKESTRA.

Po drugem in četrtem delu odmor.

DIRIGENT:

HERBERT SVETEL.

Božični oratorij sestoji iz šestih kantat, ki so se nekdaj izvajale na šestih božičnih praznikih. Delo se običajno naziva oratorij, dasi nima značaja koncertno dramskega dela z zaokroženim dejanjem, kakor n. pr. Händlovi oratoriji. Med svetopisemske citate, ki jih v recitativih poje Evangelist in ki obravnavajo Kristusovo rojstvo in nadaljne dogodke do prihoda treh Modrih iz Jutrovega, so upletene arije, korali in zbori; njih vsebina je navezana na božični dogodek, ki ga evangelist oznani. Tako prepeva altistinja v ariji „Pripravi se Sion“ veselo pričakovanje Odrešenika. Ko naznani Evangelist Kristusovo rojstvo, zapoje basist mogočno arijo: „Silni Bog in močni kralj moj.“ Pastirje nagovarja tenor v ariji: „Zdaj pastirji le hitite“ ves prevzel veselja nad Jezusovim rojstvom. Alt pa zapoje božjemu detetu znamenito, nežno in prisrčno uspavanko: „Spavaj moj ljubček.“ Razmišljajočo, živo arijo s odmorom poje v četrtem delu sopran in kmalu nato prekrasno, silno učinkujočo in prepričujočo: „Le tebi v čast živeti hočem.“ Ob koncu zapoje tenor z prekipevačimi zadoščenjem zmagoslavno: „Sovrugi zdaj l-kko plašite.“ Od velikih zborovskih točk se odlikuje zlasti zbor angelskih trum, ki poje ob Kristovem rojstvu: „Slava Bogu na višavah.“ To mojstrsko delo je pisano le štiriglasno, vendar zveni v neprestanih fugatih, kot da ga pojo neštete nebeške vojne trume. Silno mogočen je tudi zbor: „Če kdaj sovrag divja ošabni.“ Med temi točkami se pa vrste razni korali. Kot prvega postavi Bach oni znameniti koral, ki nosi prvotno besedilo: „O glava okrvavljena.“ Porabil ga je tudi v svojem pasijonu po Malevžu. S tem je hotel poudariti zvezo med božičnim oratorijem in pasijoni, kojih je napisal več. Kako je umel mojstrsko harmonizirati koralne napeve, dokazuje vsak koral tega oratorija. Nekateri pridejo celo po dvakrat na vrsto in vsakokrat v drugačni obdelavi.

Božični oratorij ima tudi nekaj točk, ki jih je Bach prevzel iz svojih posvetnih del in jim pridal drugo besedilo. To takozvano „parodiranje“ je bilo v listih časih običajno in še skladatelji poznejših stoletij so se ga večasih posluževali pri skladanju novih del (Verdi). In ravno ta okolnost je pripomogla da je ves oratorij silno živahen in da kljub svojemu precejšnjemu obsegu ne utruja.

Božični oratorij je Bach napisal v letu 1734. Rojen je bil 21. marca 1685 v Eisenachu in umrl 28. julija 1750 u Leipzigu. Spada med največje glasbenike vseh dob doslej. Rojen je bil iz stare turinške družine, v kateri je bila glasbena nadarjenost dedna; njeni člani so bili skoro dve stoletji sami znameniti glasbeniki. Ivan Sebastijan, skladatelj božičnega oratorija, je bil najjačji glasbenik iz potomcev te rodbine. Rodbina je pa glasbeno vzgojo otrok tudi skrbno čuvala. Toliko njenih potomcev je bilo glasbenikov, da so še koncem 18. stoletja imenovali v mestu Erfurtu mesne trobentače (piskače) „Bache“. Ivan Sebastijan Bach je bil virtuozi na orgle in klavir, zborovodja, kapelnik, improvizator in skladatelj, vse najvišji meri. Spisal je mnogo cerkvenih kantat, pet velikonočnih pasijonov, veliko h-mol mašo, magnifikat, božični, vnebohodni in velikonočni oratorij in nekaj skladb za klavir, orgle in druga glasbila.

Njegova glasba je čudovito sveža in jo odlikuje mladostna, sveža in jasna invencija, poleg mojstrskega obvladanja najtežjih oblik.

BESEDILO ORATORIJA.

PRVI DEL

1. Zbor

Vrskaj, raduj se,
proslavljaj te dneve;
hvali, kar danes
je storil Gospod!
Ne obupavaj,
se tožbam ne vdajaj!
Pojmo ubrano
veseli svoj spev!
Bogu služimo
z donečimi zbori,
Stvarnika ime žnjimi
zdaj proslavimo!

2. Recitativ. Evang.

In zgodilo se je tisti čas,
da zapovedal je
cesar Avgustus strogo,
da naj ves narod se popiše.
In vsakdo je šel,
da bi se dal popisat,
na svoje rodno mesto vsak.
Tedaj se napotil
Jožef iz Galileje
iz mesta Nazaret
tja v deželo judovsko,

v mesto Davida,
ki se Bellehem naziva,
zato ker je bil
iz Davidove hiše in rodu,
da bi tudi on
popisal se z Marijo,
s svojo družico drago,
ki je nosila.
In ko sta tja prišla,
napočil čas je njenega poroda.

3. Recitativ. Alt.

Zdaj bo preljubi ženin moj,
iz Davidovega rodu
junak, sveta rešitelj,
rodil se za naš spas.
Zdaj zažari nam zvezda Jakoba,
nje žar je blizu že.
Ti Sion pusti žalost zdaj in solze,
tvoj blagor bliža se.

4. Arija. Alt

Pripravi se Sion
s prenežnimi cvetli,
najlepši, najljubši
bo kmalu tvoj gost.
Tvoja lica naj žare
še lepše danes!
Hiti, da ženinu
vso daš ljubezen.

5. Koral. Zbor

Kako naj srce sprejme,
kako te sreča naj?
Vse zemlje hrepenenje,
človeške duše raj!
O Jezus, daj izpolni
mi željo presrčno,
ti sam mi razodeni,
kaj tebi všečno bo.

6. Recitativ. Evangelist.

In sina prvega je rodila,
v plenice ga je povila
in v jasli ga je položila,
kajti ni bilo več prostora v prenočišču.

7. Koral. Zbor

On reven je prišel na svet,
da usmili se nas vseh
in nam neba bogastvo da,
kot svojim angeljem z neba.
Kyrielei.

Bas

Kdo nai ljubezen vso ume,
ki naš Zveličar za njo mre,
kdo nej usmiljenje doume,
ki v njem ga naša bol rodi?
Sin božji na svet prišel,
da bi s trpljenjem nas otel;
kot človek hoče on porojen biti.

8. Arija. Bas

Silni Bog in močni kralj moj,
moj Zveličar, o kak' malo gane
tebe zemlje čar.
On, ki ohranjuje svet,
vseh lepot mogočni stvarnik,
mora v trdih jasliah spatii.

9. Koral. Zbor

Preljubi Jezušček ti moj,
mehko postelji si nocoj,
tu v mojem srcu se spoči,
da blizu vedno bodeš mi

DRUGI DEL

10. Sinfonia. Orkester

(In pastirji bili so v tistih krajih).

11. Recitativ. Evangelist

In pastirji so bili v tistih krajih
in na polju črede pasli in čuvali v nočeh
so drobnico. In čudo, Gospodov
angelj stopi med nje in Gospodov sijaj
obda jih na mah, preplaši jih močno.

12. Koral. Zbor

Zasij nam zora julranja,
pripelji luč nam dneva,
Novic ljudje ne bojte se,
ker angelj razodeva,
da slabi, mali deček ta
nam vsem naj up, veselje da
ni Satana pobije,
da mir nam vsem zasije.

13. Recitativ. Evangelist:

Angelj jih je nagovoril:

Sopran:

Ne bojte se, glejte
oznanujem veliko veselje
ki celo ljudstvo ga deležno bo.
Nocoj rodil se je Odrešenik vaš,
ki je Kristus, Gospod,
v mestu Davidovem.

14. Recitativ. Bas

Kar Bog je Abrahamu obljubil,
Zdaj je pastirjem tem izvršil in izpolnil.
Pastir vse to je od Boga
izvedel že naprej.
Resnico zopet zdaj pastir,
kar nam obetal je nekdanj,
izpolnjeno naj vidi.

15. Arija. Tenor.

Zdaj pastirji le hitite,
se predolgo ne mudite,
pojte dele obiskat!
Je veselje prelepo,
Zdaj milobe se navžite,
srce, misli poživite.

16. Recitativ. Evangelist

In znak to vam bodi:
v plencah bodele našli dele zavilo
in v jasliah tam bo ležalo.

17. Koral. Zbor

Glej v hlevu mračnem on leži,
ki svet vesoljni ga časti.
Zdaj v onih jasliah dete spi
in blagoslov ljudem deli.

18. Recitativ. Bas

Hilite zdaj pastirji tja
ni čudo glejte vsi;
če najdele Boga Sinu,
ki v trdih tam počiva jasliah,
zapijte mu, ko se bo zibal
v mirnem sladkem snu
iz grl sto in slo,
uspavanke letó:

19. Arija. Alt

Spavaj moj ljubček in
zbiraj moči; ko se predramiš,
za vse se boš trudil.
Srce počij, veselje zavžij,
ki nam dušo vso navdaja.

20. Recitativ. Evangelist

In kmalu so tja k angelju prišle
neskončne, nebeške vojne trume
hvaleč Boga takole:

21. Zbor

Slava Bogu na višavi
in mir tu na zemlji
in ljudem vsem le blagor, sreča.

22. Recitativ. Bas

Že prav, zdaj angelji vriskejte,
veselju s petjem duška dajte.
Slavo zapojemo še mi,
ker tudi nas to veseli.

23. Koral. Zbor

Glej v trumi pojemo na glas
iz vseh moči: čast, hvala, čast,
ker dolgo let pričakovan
si končno vendar prišel k nam.

TRETJI DEL

24. Recitativ. Evangelist.

In da so angeli dvignili se v višave,
so med seboj pastirji dejali.

25. Zbor.

Zdaj se napolimo tja v Bellehem
in tam pogledjmo zgodbo,
ki se zgodila je
in nam jo Bog razodel že.

26. Recitativ. Bas.

Je ljudstvu tolažnik
in Izraela rešenik,
iz Stona pomoč poslal je
in nam gorje končal je.
Pastirji, to storil je On,
tja torej na pot,
kjer leži Gospod!

27. Koral. Zbor.

Vse to je storil le za nas,
kar ljubezni je dokaz;
raduje naj se vsak kristjan
in večno naj mu bo udan.
Kyrielei

28. Recitativ. Evangelist.

In prišli so urno
in našli so Marijo in Jožefa
in poleg dete ležeče v jasliah.
In ko so videli dete v jasliah,
raztrosili novico ono so,
kakor je sporočena njim bila.
Glej vsi pa, ki čuli so,
vesti so se čudili,
ki so jo pastirji jim razodeli.
Marija si je zapomnila vse besede
in jih ohranila v svojem srcu.

29. Recitativ. Alt.

Srce v spominu vse ohrani,
kar sreče vžilo je ta dan,
ki bil je ves krasan
in v zarji ves žareč neznani.

30. Koral. Zbor.

Hočem čuvati te skrbno;
le za te srce naj živi, umrje.
Naj s teboj v nebesih bivam
v radosti, v večnosti,
tam na drugem svetu.

31. Recitativ. Evangelist.

In vrnili so pastirji se
in hvalili so Boga

za vse, kar so videli
in slišali to noč,
vse kot oznanjeno je bilo.

32. Zbor.

Bog Vsemogočni, usliši jeclanje!
Naj ti ugajajo slabi ti spevi,
kadar te Siona psalmi slave.
Naših src hvalnico čuj zanosilo,
ko te udano častimo odkrito,
ker si nam srečo utrdil močno.

ČETRTI DEL

33. Recitativ. Evangelist.

Ko osem dni je minilo,
so obrezali otroka;
tedaj ime so mu dali Jezus
in to ime je angelj povedal,
predno je bil v telesu maternem spočet.

34. Recitativ. Arioso. Bas, sopran.

Bas: Imanuel, o glas sladak,
moj Jezus, moj pastir, moj Jezus,
ti življenje, moj Jezus se mi daroval je.
moj Jezus vedno naj pred mojimi
očmi blesli, moj Jezus moja je radost,
moj Jezus, ti si vsa sladkost. Sem!
z veseljem naj te objamem
in v srcu vedno tvoj ostanem.
Ah le sprejmi me v se! In v zadnji uri
mi najljubši bodi od vsega!
In v sili, nezgodi in hudem vsem
rešitelj bodi mi! Zakaj bi smrti
z groznim strahom zrl v oči?
Moj Jezus, kadar umrjem,
že vem, da k tebi se povrnem.
Ime, ki se v srce vklesalo,
je vso mi smrtno grozo pregnalo.
Sopran: Jezus, ti si hrepenjenje,
moje duše ženin, kralj,
ki za me si dal življenje,
se na križu žrtvoval.

35. Arija. Sopran.

O Zveličar, daj povedi,
če z imenom tvojim družji
kdaj le senca se strahu.

Ne, saj sam praviš, ne.
Mar zdaj smrti naj bojim se?
Ne, ti sam tako učiš.
Torej naj se veselim je?
Da, ti sam tako želiš.

36. Recitativ. Arioso. Bas, sopran.

Bas: Tako ime bo tvoje zdaj
v srcu vekomaj.
Da, da slavim ime naj tvoje vedno,
ker duša in srce te ljubi verno.
Predragi! Oj kako naj te slavim,
oj kako častim?
Sopran: Jezus, blaženost in sreča,
upanje, zaklad ti moj,
moj Zveličar, spas in ščit,
kralj, pastir, svetloba, solnce!
Ah, kako primerno naj
tvojo slavo pojem zdaj?

37. Arija. Sopran.

Le tebi v čast živeli hočem,
Zato Zveličar moč mi daj,
da krepko se boril bom zdaj!
Daj mi moč, da to milost dan in noč,
ki mi daješ jo, proslavljam.

38. Koral. Zbor.

Jezus, vodi moje delo,
Jezus, bodi ves z menoj,
Jezus, kroji želj krdelo,
Jezus, cilj edini moj.
Jezus, misli vse ravnaj mi,
Jezus, pasli ti ne daj mi!

PETI DEL

39. Zbor.

Slava tebi Bog na veke,
Tebi čast in hvala vsa!
Zemlja vsa te v vek slavi,
ker naš blagor prija ti,
ker sedaj se nam želje so spornile.
naklonil dušam si svoj blagoslov.

40. Recitativ. Evangelist.

Ko Jezus se v Betlehemu je rodil,
v deželi Judeji, ko kralj Herod

bil vladar je, takrat iz Jutrove
dežele so Modri tja v Jeruzalem
prišli in rekli:

41. Zbor. Alt.

Zbor: Kje kralj prebiva Judov novorojeni?

Alt: Tu išči v srcu ga,
tu biva radost naša vsa.

Zbor: Njegovo videli smo zvezdo
v deželi vzhodni in prišli
smo sem njega molit.

Alt: Vi srečni, ki ste to luč uzrli,
da z njo bi k sreči pot si vtrli.

Zveličar naj, ti prava luč,
ki še poganom je svelila
in te, ki nisi še jim znan,
te molit vendar so želeli.
Kako svetel sijaj je tvoj,
preljubi Jezus moj!

42. Koral. Zbor.

Tvoj žar temino razpodi
in v dan noč mrko spremeni.

Ti nam pokaži pola,
da tvoj obraz in tvoja luč
nas vodi in ne zmoča.

43. Recitativ. Evangelist.

In ko je slišal to kralj Herodes,
se zbal je; z njim se ustrašil
ves je Jeruzalem.

44. Recitativ. Alt.

Zakej se li bojite,
mar Jezusa bližina je
vas s strahom napolnila?
Mar naj z veseljem vas ta vest
ne napolnjuje, ker blagor
vas ljudi On obnoviti obljubuje?

45. Recitativ. Evangelist.

In zbral je vse visoke svečenike
in pismouke vsega rodu, da od njih
bi poizvedel, kje Kristus moral bi se roditi.
In so mu rekli: v Bellehemu, v judovski
zemlji, ker pisano je takole po proroku:
In ti Behlehem, v deželi Judeje, ti nikakor
najmanjši judovskih knezov nisi; naj iz
tebe bo vojvoda prišel, nad narodom
bo izraelskim vladal.

46. Recitativ. Alt.

Moj ljubi vlada že.
Srce, ki ljubi njega vlado
in v last predaja se mu rado,
je jezusov prestol.

ŠESTI DEL

47. Zbor.

Če kdaj sovrag divja ošabni,
o daj, da v veri neomafni
pod tvojo prihilimo moč.
Kdor v tvoje varstvo se zateče,
sovraga grožnje mu preteče
ne škodijo, on se otme.

48. Recitativ. Evangelist, Herod.

Ev. In poklical skrivno Herod je Modre
in od njih je izvedel točno, se li
zvezda prikazala je. In v Bellehem
postal jih je rekoč:

Herod: Pojle tja, vprašujte vesno po
otroku in če ga najdete, mi povejte,
da tudi jaz pridem in ga molim.

49. Recitativ. Sopran

Hinavec, skušaj kar Gospoda ubiti,
z zvijačo skušaj le ti škodo mu storiti;
On, čegar moč človeška ni,
na varnem že leži.
Srce, hinavsko to srce,
zvijače njega vse,
Najvišji sin, ki strelji ga želiš,
prav dobro ve.

50. Recitativ. Evangelist.

Ko kraljeve slišali so besede,
tja so odšli. In glej, taista zvezda,
ki jim v Jutrovem je svelila,
je pred njimi šla in je obstala
nad hišico gori, kjer je dete bilo.
Ko so zvezdo uzrli,
so se razveselili in notri so odšli.
In našli tam dete in Marijo,
njega mater, in na kolenih moliti so ga
jeli, darove svoje so razkrili
in dali mu zlata, kadila in mire.

51. Koral Zbor.

Ob tvojih jaslih tu stojim,
o Jezus, sreča moja.
In kar si dal mi, glej želim,
da vrne duša moja.
Le vzemi srce in duha,
vse, kar premore, rada da
Ti moja vdana duša.

52. Recitativ. Evangelist.

In Bog jim v spanju je dejal,
da naj se ne vrnejo k Herodu
več na potu. Zato so po
drugi poti šli v svoj domači kraj.

53. Recitativ. Tenor.

Dovolj, na pol!
Zaklad ne gre od tod,
ostane tukaj naj,
ne dam mu, da bi me zapustil.
Z ljubeznijo srčno
s premilo nežnosljo,
njegova roka me objame,
moj ženin v vek naj on ostane,
ljubimec moje duše vdane.
Ker ve srce, da ljubi me
in vrača mu to nagnenje,
ga večno bo čistilo;

in kakšno naj sovražno zlo
to srečo bi zmolilo?
Ti Jezus si in boš moj drug
in če te prosil bom srčno:
pomoč, Gospod! pomoč mi dana bo.

54. Arija. Tenor.

Sovragi zdaj lahko plašite,
strahu mi v srcu ne vzbudite,
saj lu je že zaščitnik moj.
Pa naj si divje mi grozite,
podreli me zastonj želite,
Zveličar silni je z menoj.

55. Recitativ.

Kaj more pekla groza še,
kaj more svet in greh nam le,
ko v Jezusa rokah smo že?

56. Zbor.

Pri kraju maščevanje,
uničen je sovrag,
za vedno pokončan je
neba nasprotnik vsak.

Smrt, satan, greh in peklo
so zopet brez moči,
in v Bogu bo živelo
človeštvo srečne dni.

